

**АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНА НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНА БІБЛІОТЕКА УКРАЇНИ
ІМЕНІ В.О.СУХОМЛИНСЬКОГО**

Україна, 04060, м. Київ-60, вул. М. Берлінського, 9. Тел./факс.: 440-3548 Тел. 467-2214
Філія: 01030, м. Київ-30, вул. Володимирська, 57 Тел. 234-7159
E-mail: dnpb@edu-ua.net веб-сайт: www.library.edu-ua.net

КОМПЕТЕНТІСНИЙ ПІДХІД У ПЕДАГОГІЦІ
(Інформаційно-реферативний огляд періодики за 2006 – 2009 рр.)

Реферативний огляд містить узагальнену інформацію про стан розробки питання без їхньої критичної оцінки автором огляду. Основне призначення огляду – орієнтування споживачів інформації на ознайомлення зі станом розробки проблеми. При підготовці огляду було використано матеріали за 2006-2009 роки з реферативної бази даних «Україніка наукова» та галузевої бази даних Державної науково-педагогічної бібліотеки України ім. В. О. Сухомлинського. Деякі реферати за наявності пристатейних перекладів в журналі подано трьома мовами.

Бех, І. Теоретико-прикладний сенс компетентнісного підходу в педагогіці / І. Д. Бех // Педагогіка і психологія: вісник АПН України. – 2009. – № 2. – С. 27-33. – Бібліогр.: 4 назв.

Розкрито психологічну структуру феномена досвідченості, на якій, на думку автора, треба робити змістовий наголос, розглядаючи поняття компетентності. Зроблено порівняльний аналіз діяльнісного й компетентнісного підходів. Розглянуто особистісно орієнтований підхід як такий, що повністю асимілюється компетентнісним підходом, і який, ґрунтуючись на механізмах свідомості й самосвідомості, приводить до виховання в людини вищих сенсів життя, на які орієнтована її життєдіяльність.

Раскрыта психологическая структура феномена опытности, на которой, по мнению автора, надо делать смысловое ударение при рассмотрении понятия компетентности. Сделан сравнительный анализ деятельностного и компетентностного подходов. Рассмотрен личностно-ориентированный подход как таковой, который полностью ассимилируется компетентностным подходом, и который, основываясь на механизмах сознания и самосознания, приводит к воспитанию в человеке высших жизненных смыслов, на которые ориентирована его жизнедеятельность.

The scientific concept «competence» is defined. On this principle, three levels of competence development are determined. Correlation between the developed form of competence approach and action approach as well as personality oriented approaches in pedagogy is discovered.

Биковська, О. Реалізація компетентнісного підходу в позашкільній освіті та вихованні / О. Биковська // Позашкільна освіта та виховання. – 2007. – № 2. – С. 7–16. – Бібліогр.: 12 назв.

Висвітлено теоретичний аспект компетентнісного підходу у позашкільній освіті. Розглянуто зміст основних компетентностей: пізнавальної, практичної, творчої та соціальної. Розкрито два напрями практичної реалізації компетентнісного підходу, а саме: через зміст освіти і методуку позашкільної освіти. Зосереджено увагу на одному з найбільших напрямів позашкільної освіти - науково-технічному. Охарактеризовано структуру цього напрямку за профілями навчання. У вигляді таблиці представлено експериментальний зміст позашкільної освіти науково-технічного напрямку на основі компетентнісного підходу за профілями навчання.

Вінник, Н. Компетентнісний підхід у розвивально-професійній підготовці учнів ПТНЗ / Н. Д. Вінник // Педагогіка і психологія професійної освіти. – 2007. – № 5. – С. 74-78. – Бібліогр.: 7 назв.

Розглянуто особливості компетентнісного підходу до професійної підготовки в професійно-технічних учбових закладах. Проаналізовано стадії професійного становлення майбутнього спеціаліста, визначено сутність розвиваючої професійної підготовки та сформульовані її концептуальні положення

Рассмотрены особенности компетентностного подхода к профессиональной подготовке профессионально-технических учебных заведений. Проанализированы стадии профессионального становления будущего специалиста, определена сущность развивающей профессиональной подготовки и сформулированы ее концептуальные положения

The particularities of the competence approach to the professional training of vocational schools students are considered. The stages of the future specialist's professional personal development are analyzed; the essence of developing professional training and its conceptual principles are determined.

Волкова, А. Розвиток професійної компетентності студентів навчального закладу туристичного профілю / А. Волкова // Педагогіка і психологія професійної освіти. – 2008. – № 1. – С. 82-87. – Бібліогр.: 9 назв.

На підставі аналізу існуючої системи підготовки спеціалістів туристичного профілю запропоновано шляхи вдосконалення туристичної освітньо-педагогічної системи, зокрема, через орієнтацію програм і

педагогічних технологій на компетентнісний підхід. У контексті зазначеної проблеми наведено трактування поняття компетентності як складової компетентнісного підходу у професійній освіті.

На основани анализа существующей системы подготовки специалистов туристического профиля предложены пути усовершенствования туристической учебно-педагогической системы, в частности, через ориентацию программ и педагогических технологий на компетентностный подход в профессиональном обучении. В контексте упомянутой проблемы представлены трактовки понятия компетентности как составляющей компетентностного подхода в профессиональном образовании.

Basic theoretical provisions that expose the subject of professional tourist competence are considered. In the context of the studied problem the interpretations of the term competence as part of a competent approach in the professional education are presented.

Волошина, О. Компетентнісний підхід до освіти в міжнародних документах і в теоретичних пошуках педагогів у Великій Британії / О. Волошина // Післядипломна освіта в Україні. – 2006. – № 1. – С. 82–85. – Бібліогр.: 10 назв.

Компетентісно орієнтований підхід став новим концептуальним орієнтиром шкіл зарубіжжя і породжує безліч дискусій на міжнародному рівні. Вагомі напрацювання в напрямі обґрунтування та тлумачення поняття ключових компетентностей має Організація економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР). Подано положення, на яких ґрунтуються ці напрацювання. Прослідковано еволюцію підходів до ключових компетентностей в умовах формування загальноєвропейського освітнього простору. Проаналізовано етапні документи та акти: Біла Книга з питань освіти та підготовки (1996 р.), “Реальні цілі на майбутнє в системах освіти та підготовки фахівців” (Рада Європи, 2001 р.), меморандум щодо навчання упродовж життя (Європейська Комісія, 2000 р.), “Електронна Європа - 2005: Інформаційне суспільство для всіх”, План дій Комісії щодо вмінь і мобільності (Європейська комісія 2002 р.), Базовий документ Європейської Колегії „Ключові компетентності: концепція загальної обов’язкової освіти, яка розвивається”. Детально висвітлено матеріали Великої Британії - Агенства базових умінь, незалежної організації, націленої на розвиток ключових умінь у дітей, молоді і дорослого населення країни. До числа необхідних умінь були внесені ті, які пов’язані із базовою, мовною та математичною грамотністю. Національний Курікулум передбачає розвиток в учнів початкової школи широкого ряду умінь: уміння мислити, підприємницькі уміння.

Головань, М. Компетентнісний підхід у навчанні інформатики і комп’ютерної техніки студентів економічного ВНЗ / М. С. Головань //

Проблеми інженерно-педагогічної освіти. – 2007. – № 18-19. – С. 19-32. –
Бібліогр.: 10 назв.

Розглянуто компетентнісний підхід до навчання інформатики і комп'ютерної техніки в економічному ВНЗ. Сформульовано перелік компетенцій з інформатики і комп'ютерної техніки. При формулюванні цілей, завдань та змісту дисципліни "Інформатика і комп'ютерна техніка" враховано специфіку діяльності економістів в умовах інформаційного суспільства та особливості інформатики як наукової дисципліни. Накреслено шляхи реалізації компетентнісного підходу у вивченні інформатики й комп'ютерної техніки студентів економічного ВНЗ.

Рассмотрен компетентностный подход в обучении информатике и компьютерной технике в экономическом вузе. Сформулирован перечень компетенций по информатике и компьютерной технике. При формулировке целей, задач и содержания дисциплины "Информатика и компьютерная техника" учтены специфика деятельности экономистов в условиях информационного общества и особенности информатики как научной дисциплины. Намечены пути реализации компетентностного подхода в обучении информатике и компьютерной технике студентов экономического вуза.

The article considers the competence approach in teaching informatics and computer technology at economic higher educational establishment. A list of competencies in informatics and computer technology has been formulated. The economists' activities specificity in information society and informatics peculiarities as a scientific discipline have been taken into account while formulating the goals, tasks and content of the discipline "Informatics and computer technology". Ways are projected for realizing the competence approach in teaching informatics and computer technology to students of an economic higher educational establishment.

Громовий, В. Українська освіта очима зарубіжних експертів / Директор школи, ліцею, гімназії.– 2009. – № 1. – С. 54-57.

Розкрито погляди зарубіжних експертів на освіту в Україні, висловлені на семінарі Світового банку з політики у сфері освіти "Якість, управління та фінансування в освіті та навчанні: як розв'язувати ці питання в Україні" (10-11 квітня 2008 року). Акцентовано увагу на проблеми фінансування та прибутковості української освіти. Зазначено, що левова доля коштів не йде на здійснення освітнього процесу, вона йде на утримання мережі шкіл, оптимізація якої потребує нагального вирішення. Виявлено, що компетентнісний підхід усе ще не став в Україні домінуючим в освіті, у нас освіта існує заради освіти, а не заради успіху в житті, зокрема і фінансового успіху. Окреслено найбільшу проблему в Україні - відсутність освітньої політики, для якої, радять експерти, треба напрацювати стратегічне бачення, визначити обмежені, але

досяжні пріоритети, поставити стратегічні завдання, зорієнтовані на успішний міжнародний досвід та українські освітні реалії.

Демчук, О. Компетентнісний підхід до модернізації професійної освіти / О. О. Демчук // Наука і освіта. – 2009. – № 1-2. – С. 192-193. – Бібліогр.: 4 назви.

Зосереджено увагу на змісті освітнього процесу підготовки практичних психологів у ВНЗ, їхньому особистісному рості, ідентичності «я-професіонал». Розглянуто проблему компетентнісного підходу до модернізації професійної освіти, вирішення якої дасть можливість реалізувати пізнавальний, духовно-моральний, творчий, комунікативний і естетичний потенціали людини.

Сосредоточено внимание на содержании образовательного процесса подготовки практических психологов в вузах, их личностного роста, идентичности «я-профессионал». Рассмотрена проблема компетентностного подхода к модернизации профессионального образования, решение которой даст возможность реализовать познавательный, духовно-моральный, творческий, коммуникативный и эстетический потенциалы человека.

The article is devoted to the problem of introducing the competence approach to modernization of professional education.

Єфіменко, І. Компетентнісний підхід як методологічна основа формування особистості майбутнього педагога-музиканта / І. В. Єфіменко // Педагогіка і психологія професійної освіти. – 2008. – № 5. – С. 127-132. – Бібліогр.: 10 назв.

Розкрито реалізацію компетентнісного підходу у підготовці майбутніх вчителів музики. Розглянуто основні напрямки дослідження проблеми реалізації підготовки кваліфікованих фахівців, а також місце в системі професійної підготовки майбутніх вчителів музики. Простежено різні підходи щодо розуміння професійної підготовки майбутнього вчителя, досліджено методологічну базу виникнення терміну “компетентнісний підхід”.

Раскрыта реализация компетентностного подхода в подготовке будущих учителей музыки. Рассмотрены основные направления исследования проблемы реализации подготовки квалифицированных специалистов, а также место в системе профессиональной подготовки будущих учителей музыки. Прослежены разные подходы относительно понимания профессиональной подготовки будущего учителя. Исследована методологическая база возникновения термина “компетентностный подход”.

It is brightened implementation competence approach in preparing future music teachers. The main directions of research problems of implementation of training of qualified specialists, as well as place in the training of future music teachers. The article traces the different approaches on the understanding of

training future teachers. We study the methodological basis of the term "competency" approach.

Зіньковський, Ю. Компетентнісний підхід під час підготовки фахівців у вищих технічних навчальних закладах / Ю. Зіньковський, Г. Мірських // Вища освіта України. – 2008. – № 4. – С. 29-36. – Бібліогр.: 5 назв.

Підкреслено, що за умов лавиноподібного зростання матеріальних та інтелектуальних надбань людства професійність випускника вищого технічного навчального закладу визначається категоріями "компетенція", "компетентність". Розкрито переваги компетентнісної освітньої моделі над традиційною. Визначено системний характер поняття "компетентність технічного фахівця" та доцільність розділення його на загальноосвітню і професійну компоненти. Розглянуто загальноосвітню компетентність технічного спеціаліста. Охарактеризовано основні джерела розвитку компонент загальноосвітньої компетентності (когнітивність, регулятивність, комунікативність, індивідуальність, рефлексивність). Здійснено її проєкцію на поле знань, вмінь та навичок освітніх рівнів бакалавра та магістра. Акцентовано увагу на: зміст поняття "професійна компетентність спеціаліста"; складові поля професійної компетентності (загальнопрофесійна і вузькопрофесійна). Виділено підкріплені відповідними вміннями і навичками знання, що визначають компоненти, з яких складається структура загальнопрофесійної компетентності. Висвітлено структуру вузькопрофесійної компетентності спеціаліста. Викладено узагальнюючі висновки.

Подчеркнуто, что при условиях лавинообразного роста материальных и интеллектуальных приобретений человечества профессионализм выпускника высшего технического учебного заведения определяется категориями - компетенция, компетентность. Раскрыты преимущества компетентностной образовательной модели над традиционной. Определены системный характер понятия "компетентность технического специалиста" и целесообразность разделения его на общеобразовательную и профессиональную компоненты. Рассмотрена общеобразовательная компетентность технического специалиста. Охарактеризованы основные источники развития компонент общеобразовательной компетентности (когнитивность, регулятивность, коммуникативность, индивидуальность, рефлексивность). Осуществлена их проекция на поле знаний, умений и навыков образовательных уровней бакалавра и магистра. Акцентировано внимание на: содержание понятия "профессиональная компетентность специалиста"; составляющие поля профессиональной компетентности (общепрофессиональная и узкопрофессиональная). Выделены, подкрепленные соответствующими умениями и навыками знания, определяющие компоненты, из которых складывается структура общепрофессиональной компетентности. Освещена структура

узкопрофесійної компетентності спеціаліста. Сделаны обобщающие выводы.

Underline, that on conditions of avalanche-type growth of financial and intellectual acquisitions of humanity professionalism of graduating student of higher technical educational establishment is determined categories is jurisdiction, competence. Advantages of kompetentnostny of educational model are exposed above traditional. System character of concept "Competence of technical specialist" and expedience of division of him is certain on general and professional components. The general competence of technical specialist is considered. The basic sources of development are described component of general competence (communicativeness, individuality, reflection). Their projection is carried out on the field of knowledge's, abilities and skills of educational levels of bachelor and master's degree. Attention is accented on: table of contents of concept "Professional competence of specialist"; making fields of professional competence Selected, supported the proper abilities and skills knowledge's, determining components which the structure of competence consists of. The structure of competence of specialist is lighted up. Summarizing conclusions are done.

Кішман, М. Інноваційні технології в підготовці учителів до роботи з обдарованими дітьми / М. Кішман // Нова педагогічна думка. – 2007. – №4. – С. 20-26. – Бібліогр.: 5 назв.

Акцентовано увагу на семирічному досвіді впровадження модульно-заліково-рейтингового навчання у Млинівській гуманітарній гімназії (Рівненська обл.). Представлено схему модульної програми із внесеними педагогами на основі практики корективами у зміст 1 (чуттєво-пізнавальний) та 7 (корекційно-творчий) модулів. Визначено мету, завдання та структуру науково-методичної роботи у гімназії. Охарактеризовано тематичні цільові проекти гімназії «Творча особистість» та «Компетентність гімназиста». Запропоновано зведену таблицю готовності вчителів до роботи із обдарованими дітьми (2007-2008 навч. р.). Розглянуто: роботу у школі молодого спеціаліста «Проблема»: форми проведення занять «Творчий вчитель: професійна орієнтація на успіх»; план триденного навчання вчителів за методикою модульно-заліково-рейтинговою системою навчання за темою «Компетентісний підхід до навчання здібних та обдарованих гімназистів».

Князян, М. Роль самостійно-дослідницької діяльності в підготовці вчителя іноземних мов: компетентісний підхід / М. Князян // Рідна школа. – 2008. – № 12. – С. 10–13. – Бібліогр.: 21 назва.

Висвітлено питання вивчення ролі самостійно-дослідницької діяльності в професійній підготовці вчителів іноземних мов із урахуванням компетентісного підходу. З огляду на узагальнення наукових позицій щодо ключових компетентностей сучасного фахівця, переосмислення їх

крізь призму підготовки вчителя іноземних мов, подано узагальнене уявлення про систему цих компетентностей, до якої належать науково-пізнавальна, саморозвитку, професійна, комунікативна, полікультурна, соціальна, інформаційно-технологічна компетентності. Окреслено структурно-логічну схему компетентності педагога: знання; пізнавальні вміння й навички; практичні вміння й навички; ставлення; емоції, цінності та етичні норми, мотивація. В світлі проєкції цієї структурно-логічної схеми у площину професійної підготовки вчителя іноземних мов запропоновано авторський варіант визначення складу кожної з вище названих компетенцій. Розглянуто самотійно-дослідницьку діяльність студентів як пізнавальну діяльність творчого характеру, яка сприяє розвитку методологічної функціональності особистості, її системного критичного мислення, володіння технікою рефлексивного самопізнання, високою процесуальною спроможністю ефективної реалізації пошукових стратегій. Розкрито потенціал самотійно-дослідницької діяльності в підготовці вчителя іноземних мов в її методологічній, функціональній, процесуальній та змістовій спроможності оптимізаційного впливу на розвиток кожної з компетентностей майбутнього педагога.

Локшина, А. Європейська довідкова система як інструмент упровадження компетентнісного підходу в освіту країн-членів Європейського Союзу / А. І. Локшина // Педагогіка і психологія: вісник АПН України. – 2007. – № 1. – С. 131-142.– Бібліогр.: 7 назв.

Визначено основні віхи процесу упровадження в освіту ЄС компетентнісного підходу (2000-2005 рр.). Розкрито європейську довідкову систему ключових компетентностей (спілкування рідною мовою, спілкування іноземною мовою, цифрова компетентність тощо) для навчання протягом життя. Розглянуто основні характеристики системи, зокрема, універсальність та відкритість.

Определены основные вехи процесса внедрения в образование стран ЕС компетентностного подхода (2000-2005 гг.). Раскрыта европейская справочная система ключевых компетентностей (общение на родном языке, общение на иностранном языке, цифровая компетентность и т.п.). Рассмотрены основные характеристики системы, в том числе, универсальность и открытость.

In the article the author analyzes the European Reference Framework of Key Competencies for Lifelong Learning. It was adopted by European Union as a tool for transition of the educational system of the member-countries into the competence-based education in November 2005.

Локшина, О. Розвиток компетентнісного підходу в освіті Європейського Союзу / О. Локшина // Шлях освіти. – 2007. – № 1. – С. 16-21.

Висвітлено проблему компетентності в європейській освіті. Проаналізовано відповідну наукову літературу з цієї проблематики.

Викладено стратегію спільних дій країн-членів ЄС в освіті до 2010 р. Наведено перелік з п'яти ключових компетентностей, якими мають володіти молоді європейці. Виокремлено сутнісні характеристики освітніх компетентностей. Виділено основні віхи в становленні компетентнісного підходу в європейській освіті. Доведено актуальність ознайомлення українців з європейськими освітніми досягненнями.

Луговий, В. Європейська концепція компетентнісного підходу у вищій школі та проблеми її реалізації в Україні / В. І. Луговий // Педагогіка і психологія: вісник АПН України – 2009. – № 2. – С. 14-27. – Бібліогр.: 28 назв.

Проаналізовано сутність компетентнісного підходу, розроблюваного й реалізованого в рамках Болонського процесу. Зазначено потребу активізації зусиль дослідників і практиків вищої школи, інших зацікавлених сторін, зокрема законодавців, в адаптації та впровадженні цього підходу у вітчизняній вищій освіті.

Проанализирована сущность компетентносного подхода, разрабатываемого и реализуемого в рамках Болонского процесса. Отмечена необходимость активизации усилий исследователей и практиков высшей школы, других заинтересованных сторон, в частности законодателей, в адаптации и внедрении этого подхода в отечественном высшем образовании.

The essence of the competency-based approach, developed and realized in the framework of the Bologna process, is analyzed in the article relying on the original sources. The necessity of efforts activation of higher school researchers and practitioners, other stakeholders, in particular legislators, in adaptation and introduction of this approach in the domestic higher education is pointed.

Макаренко, Э. Творческая деятельность педагога – основа формирования профессиональной компетентности / Э. Н. Макаренко // Наука і освіта. – 2008. – № 3 – С. 17-22. – Бібліогр.: 8 назв.

Рассмотрены проблемы характеристики и выявления качеств личности педагога, формирование и развитие показателей педагогической компетентности преподавателя в процессе его профессиональной деятельности. Предложен теоретический анализ различных научных подходов к определению понятия “профессиональная компетентность” педагога.

Розглянуто проблему характеристики і виявлення якостей особистості педагога, формування і розвиток показників педагогічної компетентності викладача у процесі його професійної діяльності. Запропоновано теоретичний аналіз різних наукових підходів до визначення поняття “професійна компетентність” педагога.

It is evident that modifications and transformations in each sphere of human activity begin with modification and transformation of its subjects, its creator and founder. Determining the requirements to teacher's personality that

provide his preparation for professional activity, pedagogical science aspires to unite them into more general safe qualities. One of these qualities is "professional competence". Thus the problem of characterizing and ascertaining teacher's personality and formation, development of pedagogical competence indices in the process of professional activity is regarded to be very actual. It caused theoretic analysis of different scientific approaches to interpretation of the concept of teacher's professional competence.

Назаренко, К. Інноваційний підхід до викладання іноземних мов у контексті євроінтеграції України / К. Назаренко // Рідна школа. – 2008. – № 11. – С. 26–27. – Бібліогр.: 8 назв.

Розглянуто питання активізації навчання через інноваційний підхід до викладання іноземних мов у контексті євроінтеграції України, який вбачає не збільшення обсягу інформації, що передається, а створення дидактичних і психологічних умов усвідомлення освітнього процесу, включення в нього учня на рівні не тільки інтелектуальної, а й особистісної і соціальної активності засобами інформаційно-комунікативних умінь і навичок, що формують мовну культуру учня. З огляду на компетентнісний підхід до формування змісту освіти на всіх її рівнях в країнах Європи, окреслено зміни в системі вітчизняного навчання іноземних мов, орієнтованих на вимоги Болонського процесу. Зазначено чинники, які гальмують використання дистанційного навчання, інноваційних інформаційних технологій в навчанні іноземних мов. Наголошено на потребі визначення вченими історичних періодів формування компетентнісного підходу в змісті навчання та викладання іноземної мови в європейських країнах, сучасної практики його структурування та ефективних форм реалізації в країнах Європи. З огляду на аналіз сучасного європейського досвіду розкрито два підходи - монокультурний та міжкультурний - у структуруванні компетентнісного підходу в змісті викладання іноземної мови. Висловлено пропозиції щодо покращення ситуації з вивчення іноземної мови, зокрема в школі.

Олійник, І. Компетентнісний підхід у початковій освіті: стан і перспективи / І. Олійник // Нова педагогічна думка. – 2008. – № 1. – С. 24-28. – Бібліогр.: 12 назв.

Висвітлено проблему введення компетентнісного підходу в освіту. Проаналізовано основні ідеї даного підходу. Доведено актуальність подальших наукових розробок у цій царині.

Освещена проблема введения компетентного подхода в образовании. Проанализированы основные идеи данного подхода. Доказана актуальность дальнейших научных изысканий в этой области.

The article deals with the problem of introduction of the competent approach in education. The basic ideas of the given approach are analyzed. The urgency of the further scientific researches in this area is proved.

Онопрієнко, О. Концептуальні засади компетентнісного підходу в сучасній освіті / О. Онопрієнко // Шлях освіти. – 2007. – № 4. – С. 32-37.

Висвітлено проблему розвитку компетентнісного підходу в освіті. Вирізняє складові компоненти змісту компетентнісного підходу. Досліджено теоретичні засади європейських освітніх програм з метою розробки концептуальних засад компетентнісного підходу. Окреслено перелік ключових компетентностей деяких європейських країн. Доведено доцільність обрання компетентнісного підходу як методологічної основи педагогічних досліджень різноманітної проблематики.

Оржеховська, В. Концептуальні підходи до виховання в умовах сьогодення / В. Оржеховська, Г. Ковганич // Рідна школа. – 2009. – № 5-6. – С. 35-39. – Бібліогр.: 5 назв.

Розглянуто реальний стан виховання підростаючого покоління, рівень якого не відповідає вимогам сьогодення. Окреслено чинники, наслідком яких є девіантна поведінка дітей і молоді. Зосереджено увагу на діяльності школи, яка не змогла певною мірою подолати негативні, притаманні авторитарній системі виховання тенденції, і часто-густо не менше впливає на загострення виховних проблем у шкільній практиці. Зазначено, що у сучасній школі ще існує погляд на методи виховання як засіб подолання негативних тенденцій у розвитку особистості, засіб перевиховання, а не формування позитивних властивостей і якостей. Визначено наступні підходи у виховній діяльності з дітьми, які б забезпечували особистісну спрямованість, системність, інтерактивність: системний, діяльнісний, особистісно орієнтований, синергетичний, компетентнісний, між-секторальний. Акцентовано увагу на пріоритетності сьогодні компетентнісного підходу, який передбачає створення нових механізмів виховання, а не тільки культивування тих, що вже склалися. Поставлено нові завдання перед системою виховання та її науково-методичним забезпеченням, першим кроком до вирішення яких є внесення корективів в організацію методичної роботи з педагогічними кадрами із проблем виховання. Запропоновано навчальну програму „Проектування виховної системи навчального закладу: теорія, практика, технології”, яка пройшла апробацію в Святошинському районі м. Києва та Чорнобаївському районі Черкаської області. Розкрито зміст програми, який охоплює п'ять модулів. Наголошено на забезпеченні програми навчально-методичним комплексом, який складається з посібника та підпрограм для різних категорій педагогічних працівників.

Папіжук, В. Модернізація змісту шкільної освіти у Франції: компетентнісний підхід / Папіжук В. // Рідна школа. – 2008. – № 5. – С. 75-78. – Бібліогр.: 22 назви.

Розглянуто стратегію сучасної модернізації змісту освіти у Франції, що орієнтується на розвиваючу школу, нову філософію освіти, яка ґрунтується на розвитку здатності до навчання протягом усього

життя, формуванні життєво важливих компетентностей, створенню системи якості орієнтованого навчання. Охарактеризовано ключові компетентності, визначені у французькому «Законі про орієнтацію освіти» від 23.04.05.

Салтикова, О. Виховання громадянської відповідальності особистості: можливості позашкільної освіти / О. Салтикова // Позашкільна освіта та виховання. –2008. – № 2. – С. 21–26. – Бібліогр.: 7 назв.

Розглянуто проблему виховання громадянської відповідальності учнів у позашкільних навчальних закладах. Проаналізовано основні підходи до проблеми громадянського виховання взагалі та виховання громадянської відповідальності особистості зокрема, а також можливостей позашкільної освіти у цьому контексті. Охарактеризовано два підходи до визначення мети громадянського виховання, а саме: виховання в дусі республіканської громадянськості та ліберальної громадянськості. Визначено громадянську відповідальність як інтегральну якість особистості, яка має складну структуру, що включає когнітивні, емоційно-мотиваційні та поведінкові компоненти. Зазначено, що саме у підлітковому та ранньому юнацькому віці відбуваються важливі зрушення в моральному розвитку особистості, коли об'єктивні соціальні умови спонукають молоду людину робити вибір свого подальшого шляху, брати на себе відповідальність. Окреслено роль засобів позашкільної освіти у формуванні громадянських компетентностей, вихованні громадянських якостей в учнівській молоді. Акцентовано увагу на значенні розвитку дистанційної форми навчання в системі позашкільної освіти. Констатовано наявність протиріччя між потенційними можливостями позашкільної освіти у сфері громадянського виховання учнівської молоді і недостатній науковій обґрунтованості проблеми, що заважає реалізації таких можливостей у педагогічній практиці.

Сергеєва, Л. Компетентнісний підхід до проектування навчальних програм підвищення кваліфікації керівних педагогічних кадрів закладів професійної освіти / Л. Сергеєва, О. Пащенко // Післядипломна освіта в Україні. – 2009. – № 1. – С. 38-41. – Бібліогр.: 10 назв.

Розкрито досвід кафедри професійної освіти ЦППО Університету менеджменту освіти АПН України у підвищенні кваліфікації керівних педагогічних кадрів. Розглянуто зміст підвищення кваліфікації керівників закладів професійної освіти на нормативному рівні (навчальний та навчально-тематичний план, на рівні методичного забезпечення самостійної роботи слухачів, на рівні методичного забезпечення контролю. Висвітлено особливості етапів організації підвищення кваліфікації за очно-дистанційною формою навчання.

Сисоєва, С. Напрями реалізації стандартів професійних кваліфікацій: досвід Республіки Польщі / С. Сисоєва С. // Шлях освіти. – 2008. – № 1. – С. 19-22.

Розглянуто проблеми опрацювання стандартів професійних кваліфікацій та ефективні напрями їх упровадження в Республіці Польщі. Подано схему структури стандарту професійних кваліфікацій. Охарактеризовано п'ять рівнів (компетенцій), на яких можуть існувати професійні кваліфікації. Окреслено вимоги, які повинні забезпечити польські стандарти професійних кваліфікацій. Зосереджено увагу на системах програмних стандартів, контрольних стандартів, номінаційних стандартів та стандартів забезпечення, які охоплюють стандарти професійних кваліфікацій. Виділено основні засади модульного професійного навчання, яке дає змогу пристосувати професійну підготовку до вимог ринку праці. Визначено умови, від яких залежить розвиток професійної освіти в Польщі в контексті підвищення якості підготовки й виконання міжнародних вимог (передусім вимог ЄС). Запропоновано розробку спільної для України і Польщі концепції професійного навчання та модульної професійної підготовки, яка відображала б вимоги компетентнісного підходу в професійній освіті.

Спірін, О. Компетентісний підхід у проектуванні професійної підготовки вчителя інформатики / О. Спірін // Вища освіта України. – 2008. – № 110-116. – Бібліогр.: 16 назв.

Розглянуто основні характеристики понять «компетентність», «компетенція» та їх використання при розробці освітніх стандартів, яких потребує компетентнісний підхід у проектуванні професійної підготовки учителя інформатики. Описана модель загальних компетенцій, прийнята Радою Європи. З'ясовано окремі вимоги до проектування результатів навчання з урахуванням досвіду європейських університетів щодо використання методу рівневої класифікації Блума. Запропоновано загальну структуру, класифікація компетенцій та основні характеристики спеціальних компетенцій учителя інформатики.

Рассмотрены основные характеристики понятий «компетентность», «компетенция» и их использование при разработке образовательных стандартов, которые необходимы при компетентном подходе в проектировании профессиональной подготовки учителя информатики. Описана модель общих компетенций, принятая Советом Европы. Выяснены отдельные требования к проектированию результатов обучения с учетом опыта европейских университетов относительно использования метода уровневой классификации Блума. Предложена общая структура, классификация компетентностей и основные характеристики специальных компетенций учителя информатики.

The article features major characteristics of the notions “competence”, “competency”, “competence approach” and suggest an understanding of such

approach when designing professional training of an informatics teacher. The author proposes the general structure and classification of professional competences and major characteristics of special competences of an informatics teacher.

Степко, М. Компетентнісний підхід до організації підготовки фахівців, його розуміння і проблеми використання у вищій школі України / М. Ф. Степко // Педагогіка і психологія: вісник АПН України. – 2009. – № 2. – С. 44-50.

Проаналізовано стан розробки принципів компетентнісного підходу у вищій освіті. Наведено перелік основних типів і конкретних формулювань компетентностей, які нині вибирають представники академічного співтовариства, випускники, роботодавці та експерти в галузі освіти. Окреслено можливі труднощі та особливості української системи вищої освіти з погляду впровадження компетентнісного підходу. Зроблено висновок про потребу поетапного впровадження названого підходу в Україні, чіткого вибору переліку нормативних документів, які слід переробити на першому етапі цього процесу, та основних компетенцій з урахуванням уже використовуваної термінології.

Проанализировано состояние разработки принципов компетентностного подхода в высшем образовании. Приведены перечни основных типов и конкретных формулировок компетентностей, которые выбираются сегодня представителями академического сообщества, выпускниками, работодателями и экспертами в области образования. Проанализированы возможные трудности и особенности украинской системы высшего образования с точки зрения внедрения компетентностного подхода. Сделан вывод о необходимости поэтапного внедрения названного подхода в Украине, четкого выбора перечней нормативных документов, подлежащих переработке на первом этапе этого процесса, и основных компетенций с учетом уже используемой терминологии.

The are condition of elaboration of principles of competencies approach in higher education are analyzed. The lists of main type and concrete formulation of competencies, which are selecting now by representatives of academic community, graduates, employers and the experts in the field of education are described. With a point of view introduction of competencies approach, the possible difficulties and peculiarities of Ukrainian system of higher education are analyzed. Draw a conclusion about of necessity using of separate stage of introduction of this approach in Ukraine and necessity of distinct selection of lists standard document, which need remaking at the first stage of this process, and the main competencies with consideration definition, which are using already.

Степко, М. Компетентісний підхід: його сутність. Що є прийнятним, а що проблемним для вищої освіти України? / М. Степко // Вища освіта України. – 2009. – № 1. – С. 43-52. – Бібліогр.: 4 назви.

Виконано аналіз концепцій окремих експертів щодо методик впровадження компетентісного підходу в сучасній вищій школі. Найбільш докладно представлено матеріали досліджень особливостей компетентісного підходу в рамках європейського проекту налагодження освітніх структур у Європі «Tuning». Зроблено оцінку особливостей і проблем щодо системного застосування компетентісного підходу в українській вищій школі та частково окреслено відповідні стартові завдання.

Выполнен анализ концепций некоторых экспертов относительно методик внедрения компетентностного подхода в современной высшей школе. Наиболее детально представлены материалы исследований особенностей компетентностного подхода в рамках европейского проекта настройки образовательных структур в Европе «Tuning». Сделана оценка особенностей и проблем системного применения компетентностного подхода в украинской высшей школе и частично очерчены соответствующие стартовые задания.

The analyze of conceptions of some experts for implementation of competencies approaches in temporary higher education school are considered in this article. The results of research in the frame of European project «Tuning» are presented in most detail. Also the valuation of peculiarity and problems of application of competencies approach in Ukrainian higher education, as a system, and some corresponding tasks for start this process are presented.

Титаренко, Н. Завдання з хімії у контексті компетентісного підходу / Н. Титаренко Н. // Рідна школа. – 2008. – № 9. – С. 47–50.

Визначено компетентісний підхід як вміння вирішувати завдання, безпосередньо не пов'язані з певними навчальними предметами, тобто завдання, які часто зустрічаються в реальному житті й потребують комплексного застосування набутих у школі знань та вмінь з різних галузей знань. Акцентовано увагу на відмінності при компетентісному підході у меті перевірки знань. З огляду на це запропоновано завдання з хімії, що містять тексти з описом певної ситуації з реального життя та групу запитань, пов'язаних з цим текстом, кожне з яких перевіряє оволодіння певними знаннями або вміннями.

Ткаченко, В. Історичні знання в контексті політизації історії та історизації політики (компетентісний підхід) / Ткаченко В. М. // Вища освіта України. – 2009. – № 2. – С. 13-27. – Бібліогр.: 19 назв.

Виокремлено (за комісією ЮНЕСКО) компетентісні принципи освіти: навчитися жити разом; навчитися набувати знань; навчитися працювати; навчитися жити. Проаналізовано результати

пропагандистських кампаній в Україні (відзначення 75-річчя Голодомору 1932-1933 рр. в Україні, 1020-річчя Хрещення Русі тощо), які мали б піднести дух патріотизму і пошанування до історичного минулого, а також вселити надію на краще майбутнє. Зроблено висновок, що в оцінці історичного минулого спрацюють не пропагандистські, а глибоко генетичні фактори соціонормативної культури українського народу - моральне право на критику минулих часів української історії могли б мати ті діячі сучасності, які б забезпечили широким масам населення надійний соціальний захист з боку нинішньої держави. Привернено увагу до питань: підстави соціального солідаризму у світі та в Україні; безпека і національна ідентичність; формування соціальної пам'яті; готовність істориків до того, щоб поняття наукової компетентності прямо стосувалася історії як науки, яка дає "об'єктивні" знання. Розкрито негативні наслідки для суспільства політизації історії та історизації політики. Обґрунтовано думку про опрацювання української національної ідеї як визначального чинника інтеграції українського суспільства, її пропаганди через освітньо-виховну та інформаційну сфери.

Выделены (за комиссией ЮНЕСКО) компетентностные принципы образования: научиться жить вместе; научиться добывать знания; научиться работать; научиться жить. Проанализированы результаты пропагандистских кампаний в Украине (75-летие Голодомора 1932-1933 гг. в Украине, 1020-летие Крещения Руси и т. п.), которые должны были бы поднять дух патриотизма и уважения к историческому прошлому, а также вселить надежду на лучшее будущее. Сделан вывод, что в оценке исторического прошлого работают не пропагандистские, а глубоко генетические факторы соционормативной культуры украинского народа - моральное право на критику прошедших времен украинской истории могли бы иметь те деятели современности, которые бы обеспечили широким массам населения надежную социальную защиту со стороны нынешнего государства. Привлечено внимание к вопросам: основания социального солидаризма в мире и в Украине; безопасность и национальная идентичность; формирование социальной памяти; готовность историков к тому, чтобы понятие научной компетентности прямо касалось истории как науки, дающей "объективные" знания. Определены негативные последствия для общества политизации истории и историзации политики. Обоснована мысль об обработке украинской национальной идеи как определяющего фактора интеграции украинского общества, ее пропаганды в образовательно-воспитательной и информационной сфере.

Thought of Ukrainian national idea processing as a crucial component of Ukrainian society's integration and its propaganda through educational and information spheres is asserted.

Топузов, О. Формування географічної компетентності учнів засобами проблемного навчання / О. Топузов // Рідна школа. – 2008. – № 9. – С. 43–45. – Бібліогр.: 4 назви.

Розглянуто проблему формування географічної компетентності учнів засобами проблемного навчання. Окреслено важливі структурні компоненти активності, що мають суттєве значення для розуміння категорії компетентності. Наведено визначення компонентів, які відображають рівень розвитку компетентності. Проаналізовано навчальну книгу “Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи: Бібліотека з освітньої політики”, що дозволяє дійти висновку про обсяг навчального матеріалу, який необхідно вмістити у шкільну програму з географії, та, водночас, конкретизувати обсяг і глибину географічних компетентностей. Вказано на недоліки видання, а саме: не враховано формування географічної компетентності за умови проблемного навчання, які потрібно досліджувати та розробляти для 12-річної системи освіти. Розкрито чотири компоненти проблемного навчання, опанування якими сприяє формуванню проблемної компетентності учня: творчий підхід, діяльнісний підхід, особистісно-творчий підхід, сократівський підхід. Наведено приклад з практики реалізації компетентнісного підходу зі шкільного курсу економічної і соціальної географії світу (10 кл.). Запропоновано удосконалити загальноприйняті стандарти освіти із врахуванням модернізації шкільної географічної освіти, яка пов'язана з перспективою переходу до творчого, проблемного навчання з особистісно-діялісною його мотивацією.

Хударковський, К. Компетентнісний підхід як основа стратегії управління якістю освіти / К. І. Хударковський, А. І. Комишан // Проблеми інженерно-педагогічної освіти. – 2007. – № 16. – С. 44-50. – Бібліогр.: 11 назв.

У статті розглядаються можливості і перспективи застосування компетентнісного підходу для управління якістю освіти, а також взаємозв'язок між моделлю фахівця, принципами управління якістю освіти, якісною характеристикою особистості та положеннями Булонської декларації.

В статье рассматриваются возможности и перспективы применения компетентностного подхода для управления качеством образования, а так же взаимосвязь между моделью специалиста, принципами управления качеством образования, качественной характеристикой личности и положениями Болонской декларации.

The possibility and perspectives of competence approach application to education quality management are considered in the article, as well as the interconnection among the model specialist, education quality management principles, personality qualitative description and the Bologna Declaration propositions.

Цільмак, О. Складові структури компетентностей / О. М. Цільмак // Наука і освіта. – 2009. – № 1-2. – С. 128-134. – Бібліогр.: 6 назв.

Розглянуто проблеми вищої освіти з точки зору компетентнісного підходу, і запропоновано концептуальну модель спеціаліста — професіонала системи МВС. Виділено й охарактеризовано ключові компетентності та досліджено структуру типів (особистісна, діяльнісна, соціальна), видів і підвидів компетентностей, діяльнісну (різновиди її прояву) та психічну основу компетентностей. Зазначено, що систематизована класифікація типів ключових компетентностей сприяє забезпеченню якості вищої освіти.

Рассмотрены проблемы высшего образования с точки зрения компетентностного подхода, и предложена концептуальная модель специалиста — профессионала системы МВД. Выделены и охарактеризованы ключевые компетентности и исследована структура типов (личностная, деятельностная, социальная), видов и подвидов компетентностей, деятельностная (разновидности ее проявления) и психическая основа компетентностей. Отмечено, что систематизированная классификация типов ключевых компетентностей способствует обеспечению качества высшего образования.

The article presents a systematized classification of types of key competences, their types and subtypes; analyses the structure of competences.

Челпанов, О. Діагностика компетентностей випускника вищого навчального закладу / О. С. Челпанов, А І Комишан, К. І. Хударковський // Проблеми інженерно-педагогічної освіти. – 2007. – № 18-19. – С. 138-145. – Бібліогр.: 9 назв.

Розглянуто сутність компетентнісного підходу до визначення змісту підготовки військових фахівців. Сформульовано пропозиції щодо діагностики якості підготовки військових фахівців на основі компетентнісного підходу.

Рассмотрена сущность компетентностного подхода к определению содержания подготовки военных специалистов. Сформулированы предложения по диагностике качества подготовки военных специалистов на основе компетентностного подхода.

The article deals with the essence of competence approach to content determination for training military specialists. Propositions have been formulated concerning the quality diagnostics of training military specialists that are based on competence approach.

Чемерис, І. Нові вимоги до спеціаліста: поняття компетентності й компетенції / І. Чемерис // Вища освіта України. – 2006. – № 2. – С. 84–88. – Бібліогр.: 17 назв.

Зазначено шість вимірів самореалізації особистості. Названо умови, які потребують відмови від знанневої парадигми освіти. Розкрито зміст поняття „компетентнісний підхід”. Наголошено на процесі відбору та

визначення ключових компетентностей як на одному з основних моментів розроблення стандартів освіти. Розкрито зміст поняття „кваліфікація”. Детально розглянуто трактування різними авторами і виданнями термінів „компетентність” і „компетенція”. Виокремлено форми компетенції. Досліджено класифікації видів компетенції. Викладено авторське бачення щодо співвідношення понять „компетенція” і „компетентність”.

Шаргун, Т. Компетентнісний підхід у навчанні фахівців залізничного транспорту / Т. О. Шаргун // Педагогіка і психологія професійної освіти. – 2008. – № 2. – С. 73-80. – Бібліогр.: 11 назв.

Висвітлено проблему професійної компетентності майбутніх спеціалістів залізничного транспорту. У процесі дослідження визначено та конкретизовано особливості та стан практики професійної підготовки спеціалістів, обґрунтовано педагогічні умови, розроблено шляхи формування професійної компетентності студентів технічних університетів залізничного транспорту. Запропоновано концептуальні основи компетентнісного підходу до формування професійної компетентності майбутніх спеціалістів.

Освещена проблема профессиональной компетентности будущих специалистов железнодорожного транспорта. В процессе исследования определены и конкретизированы особенности и состояние практики профессиональной подготовки специалистов, обоснованы педагогические условия, разработаны пути формирования профессиональной компетентности студентов технических университетов железнодорожного транспорта. Обоснованы концептуальные основы компетентностного подхода к формированию профессиональной компетентности будущих специалистов.

It is devoted to the problem of future railway transport specialists' professional competence. In the research process specialists' professional training peculiarities are specified, pedagogical terms are determined and ways of students' professional competence formation at railway transport technical universities are developed. The conceptual principles of competence approach to future specialists' professional competence formation are grounded.

Упорядник: Дорофеева О. П.